

Närvarande:

Bygderådet Umeå: Alf Söderlund, Eva Lindman, Ulla Gustafsson, Roger Sandström

Västerbottens idrottsförbund: ~~Niclas Bromark, Mikael Eriksson~~

Enskild förening på Umeå landsbygd: Maria Bergstén Stöckebygdens Utveckling, Olle Nygren
Holmöns utvecklingsforum

Företagarna Umeå: ~~Johanna Engström~~, Torbjörn Wennebro

LRF Umeå: Per-Gunnar Olofsson, Ingvar Persson

Enskilt företag på Umeå landsbygd: Kristina Johansson, Emma Bornerberg

Umeå universitet: Marco Eimermann

SLU: vakant

Umeå kommun: Mikael Berglund, Mattias Larsson, ~~Bore Sköld, Elmer Eriksson~~

Jennie Bergvall Kalén handläggare, Linn Alexandersson handläggare, Wilma xx praktikant

Inbjudna gäster:

Karin Isaksson, teknisk direktör

Christina Bernhardsson, ordförande tekniska nämnden

LBR:s mötesagenda är indelad enligt dessa kategorier:

Förutsättningar: ex. infrastruktur, kommunikationer, byggande, service
Lokalt näringsliv: företagande, ex. besöksnäring, skogs- och lantbruk
Hållbar utveckling: ex. miljö/klimat, attraktivitet, kultur, föreningsliv, jämställdhet, mångfald
Övergripande

Ärende	Notering
Agenda	• Välkommen (Mikael) • Landsbygdstrategernas punkter ink. Landsbygdssvepet • Fika + Runda mellan ledamöterna • Information om uppdraget att öka tillgängligheten till kommunens lokaler, utifrån Tekniska nämndens verksamhetsplan (Karin Isaksson & Christina Bernhardsson) • Information om investeringar på landsbygden, genomförda och planerade (Karin Isaksson & Christina Bernhardsson) • Återkoppling Vägbelysning, förutsättningar och kostnader (Karin Isaksson & Christina Bernhardsson) • Landsbygdagen 8 oktober 2025 • Övrigt
Landsbygdstrategernas punkter ink. landsbygdssvepet	Linn berättar att Umeå kommuns plan för kommersiell service håller på revideras. Ska ut på remiss till butikerna och landsbygdsutvecklingsrådet i april och antas i Kommunstyrelsen 3 juni. Framöver när planen är antagen planerar landsbygdsstrategerna för ett årligt dialog-forum med butikerna. Linn berättar också att ett nytt regionalt serviceprogram för Västerbotten togs fram under hösten. Inom ramen för det regionala programmet jobbar Region Västerbotten, Länsstyrelsen och kommunerna tillsammans i ett partnerskap kring kommersiell service. Ta del av det Regionala Serviceprogrammet här: Regionalt serviceprogram för Västerbotten 2025–2030.pdf Linn berättar också att det Mobila Byakontoret hade premiär i Överboda 10 mars och att nästa träff är i Hissjö 23 april. Totalt under 2025 kommer 8 byar få besök av det Mobila byakontoret och hittills är uppslutningen från andra verksamheter god, där bland annat deltagare från flera kommunala verksamheter finns representerade så som Seniortorget, föreningsbyrå, brandförsvaret och bygglov. Ta del av turnéschemat här: Mobilt byakontor - Umeå kommun Status från pågående projekt: Med ön som katalysator: har startats upp (Vinnova-projekt), löper 8 mån. Syfte att utforska hur offentlig verksamhet kan möta behov av omsorg och välfärd i landsbygd. Föreslå hur utmaningar kan lösas. HUF är part i projektet. Kommer genomföras workshops internt i kommunen där olika verksamheter bjuds in för gemensamma diskussioner kring dessa frågor. På Holmön kommer behov av omsorg kartläggas, dialog med bybor. Ett "medborgarcenter" kommer inrymmas i öns Prästgård där tjänstepersoner från kommunen och boende på Holmön kan mötas under enklare former under projektet.

	Projektet presenterades vid Skärgårdsriksdagen 4 mars. Har också tagit kontakt med andra kommuner med öar. Living lab för autonoma transporter i glesbygd: Finansiering från Vinnova. Handlar om att skapa testmiljö i Tavelsjö- och Rödåbygden för autonoma transporter. Fossilfri leverans av gods i glesbygd: Utveckla leverans av gods med drönare, med testflygningar till Holmön. Holmöns Lanthandel blir mottagare. Testflygning sker i juni på sträckan Dåva-Holmön. Flygtid 12 min. Kan ta 10 kg gods 36 x 26 x 11 cm. Läs mer om pågående projekt här: Pågående landsbygdsprojekt - Umeå kommun Landsbygdssvepet • Mötesplats Landsbygd – Robusta landsbygder i Malå 8 maj. Läs mer och anmäl dig här: Mötesplats Landsbygd - Robusta landsbygder i Västerbotten Länsstyrelsen Västerbotten • Vi dunkar Sverige 10–18 maj. Sök aktivitetscheck senast 20 april. Läs mer här: Vi dunkar Sverige – Bygdegårdarnas riksförbund • Nationella landsbygdsveckan 5-11 maj. Umeå kommun deltar i tre webinarium under landsbygdsveckan: 1. Umeå kommuns ambulerande fritidsgård "Mobil mötesplats" 7 maj 2. "Uppföljning och lärande inom landsbygdspolitiken", 7 maj. 3. Små företag i landsbygder, 8 maj. Läs mer om nationella landsbygdsveckan här: Landsbygdsveckan Tillsammans lyfter vi hela landet
Fika + Runda mellan rådsledamöterna	Mattias Larsson, Centerpartiet: Deltog på årsmöte och medlemsdag för Leader Idériket Umeåregionen 2030. Ser ett stort behov att skapa större engagemang för vårt leaderområde, behöver fler ansökningar inom vissa insatsområden. Otroligt långa handläggningstider hos Jordbruksverket som försvårar. Vore värdefullt att bjuda hit verksamhetsledaren på leaderkontoret till något av våra möten framöver. Enskild företagare Tavelsjö, Emma Börnerberg: inget nytt att rapportera. Bygderådet, Alf, Ulla och Roger: Holmen ska göra en vindkraftspark mellan Bullmark och Sävar. En solcellspark planeras också. Generationsväxlingsproblem i Stöcksjö. Vägmöte i byn, en del är bekymrade över enskilda vägar och att det är så kostsamt att hålla igång våra vägar i byn. 4H ska flytta från Rödå till Stöcksjö, jobbar för att stötta upp det. Historiska vandringsleden, en cykelbana i Tavelsjö och Överrödå. Fått pengar från leader, men utmaningar kring finansieringen och handläggningen från

	JBV. Hur ska lilla bygdegårdsföreningen klara av att ligga ute med en halv miljon tills pengarna kommer? Vi har stångats och bråkats kring enskilda avlopp och kommunens handläggning kring detta. Många upprörda kring besiktning av enskilda avlopp. Bygderådet föreslår att kommunen har en rådgivare, på samma sätt som man har energirådgivare, en som har tillit och förtroende och kan hjälpa till att lindra vågorna som blir av det här. Varje gång kommunen informerar om förskolan i Rödåsel är det minst tre månaders försening, inga tidsplaner håller. Enskild företagare, Häljegård, Kristina: Kommunens mål till 2025 om lokalproducerade andel mat, vart står vi nu? Kor på rot är intressant, där kommuner köper kalvar avsatta för eget bruk. Betalar bonden för mat och husrum. <i>Inspel Linn; På Mårten Bäck på Näringslivsavdelningen har vi förstått att man önskar något form av uppdrag från politiken om frågan ska utredas eller tas vidare.</i> Företagarna Umeå, Torbjörn: Living lab-projekt pågår i Tavelsjö- och Rödåbygden, initierats från Lunds universitet. Handlar om att få till trafik med självkörande fordon. Går inte att fixa trafik på landsbygderna med traditionell busstrafik, ca 70% av kostnaden är föraren. Nu pågår ett lokalt initiativ inom ramen för Living lab, för att försöka illustrera hur trafik med självkörande fordon kan se ut i praktiken. Har 20 volontärer som kör gratis, om vi skulle ta betalt krävs tillstånd. Många "trafikfattiga", kan inte ta sig någonstans utan hjälp från familj, vänner, grannar. Projektet pågår 17 mars – 15 maj, snart halvvägs in. Går fantastiskt bra! Resorna bokas med en app från företaget Freelway. Har delat upp dagarna i tre pass: förmiddag, eftermiddag och kväll. Krävs 3 förare per dag. Går att boka mellan kl. 8-22 inom ett geografiskt avgränsat område. Nästa steg är att söka pengar för ett demonstrator-projekt, med förhoppning om att börja köra autonoma fordon. LRF, Per-Gunnar och Ingvar: sker många olika arrangemang i sommar. En veteranplöjningsdag i västra Vännfors sista maj. Familjedag i Tavelsjö 13 juli och sen sensommarmusik i Tavelsjöbygden. Idag odlas hektar potatis i Umeå kommun. Det motsvarar cirka 10 kg potatis/person och år. LRF:s kommunavdelning kommer bjuda in sig till politiker för att berätta om hur illa det är. Självförsörjningsgraden är mycket låg i Västerbotten. 40% av Sveriges livsmedelsindustri finns i Skåne. Deltog i en livsmedelskonferens nyligen, pratade om lager av spannmål. Myndigheter
--	---

	pekar på och skyller på varandra, ingen tar ansvar. Lönsamheten hos lantbrukarna är den springande punkten. Politiken måste peka med hela handen och säga vem som ska ansvara för vad. En viktig aspekt är att vi måste äta lokalproducerat dagligen för att motivera att det ska finnas odling för kristid. <i>Inspel Mattias: just nu många lagförslag som berör skärpt beredskap och livsmedel. Allt handlar om att återta en förmåga vi avvecklat, från drivmedel till mat. Umeå kommun tog beslut att vi ska bygga upp vår egen förmåga så vi ska klara kommunens verksamheter i 14 dagar utan yttre stöd. I detta kommer en lokal diskussion om vad Umeå kommun kan göra för att stimulera livsmedelsproduktion av olika sätt.</i> Umeå universitet, Marco Eimermann: Har fått medel för ett nytt projekt som handlar om regenerativ turism här i kustområdet. Tillsammans med andra arktiska länder, Grönland, Finland, Norge osv. Startar i september 2025. En konferens har hållits om regionala arbetsmarknader och befolkningsdemografi, finns som en nyhet på UMU:s hemsida: När arbetsmarknaden förändras: internationell konferens lyfte Norrlands framtidsfrågor Enskild förening, Holmöns Utvecklingsforum, Olle: Holmön är involverade i ett flertal projekt. Precis som förra året kommer Arkitekt högskolan genomföra en sommarkurs för arkitektstudenter på ön. Förra året byggde studenterna ett vindskydd och en flyttbar bastu och den här sommaren kommer de bygga ett litet vinterbonat hus intill Prästgården som kan användas för att provbo på Holmön som ett insteg till att bli fastboende. I dagsläget finns ett antal kommunala tomter som är obebyggda, där visionen är att skapa en liten stugby och en servicebyggnad med tillhörande faciliteter. Här undersöker också Arkitekt högskolan tillsammans med Holmöns Utvecklingsforum möjligheten att söka ett projekt via Shift Sweden för att etablera någon form av omställningslabb med Holmön som filial för arkitekt högskolan. Ett annat projekt handlar om att inventera och samla in öns kulturhistoria för att därefter ta fram och belysa några exempel. Detta kan sedan kanske synliggöras på en rundvandring i byn eller liknande. Just nu pågår dialog med Umeå Kommun och Länsstyrelsen kring att ta fram nytt kartmaterial med alla vandringsleder, rastplatser osv som ska vara klart sommaren 2025.
--	---

	Enskild förening, Stöckebygdens utveckling, Maria: vår förstudie om beredskap är snart klar. Vi går vidare och söker ett stort genomförandeprojekt, där vi ska prova småskaliga omsättningslager lokalt. Försöka öka vår egen självförsörjning genom en tillsammansodling där vi också ska prova odla vete tillsammans. En skogsträdgård där vi kan odla nötter, bär och frukter. En gammal lada ska göras om till en bagarstuga med kök, så vi kan jobba med att lagra och förädla maten. Jordkällare. I samarbete med Arkitekthögskolan och Vilhelmina kommun. Även vattenberedskapen; smarta system för b.la lagra och ta vara på regnvatten. I veckan besök i Mötesplats Stöcke från olika kommuner i landet och Ukraina. Delegation med fokus på lokal demokrati. 10 år sen Maria startade sitt engagemang i Stöcke. Lagt mycket ideell tid i att utveckla Stöckebygden, blir inbjudna till föreläsningar nationellt, studiebesök från andra länder. Stöcke blir ett slags "ansikte utåt" för landsbygdsutveckling, samtidigt som kommunen tar beslut som skapar stor oro i byn. För fyra årsedan sedan kämpade vi för att inte bussa elever till stan, vi hade en full skola i Stöcke och barnen rymdes inte. Inte hållbart med en full skola och samtidigt sälja nya tomter. Tog beslut om ny skola, dubbla paralleller, år 2021. De kortsiktiga lösningarna skulle lösas lokalt i Stöcke, barnen skulle inte skjutas. Skolan skulle stå klar 2025. Hösten 2024 fick vi veta att detaljplanen officiellt startat. Inte gjort en beredskap för att lösa för barnen lokalt att vara kvar i Stöcke. Går inte att backa bandet. Finns ett enormt engagemang lokalt och vi vill hitta lösningar. Vi har en lösning och hoppas att kommunen lyssnar.
Information om uppdrag att öka tillgängligheten till kommunens lokaler, utifrån Tekniska nämndens verksamhetsplan (Karin Isaksson, Christina Bernhardsson)	Christina berättar att Tekniska nämnden gett i uppdrag till Tekniska förvaltningen att säkerställa att kommunens lokaler är tillgängliga mötesplatser för medborgarna i syfte att stärka lokalsamhällets gemenskap. Förhoppningen är att det ska bli enklare att hyra kommunens lokaler. Redovisningen från Tekniska förvaltningen till Tekniska nämnden kring vilka åtgärder som behövs på de olika platserna planeras ske hösten 2025. Exempelvis skulle inventeringen kunna innebära att det behövs digitala nyckelskåp, någon innerdörr som avgränsar, en ny entré utifrån nya säkerhetskraven etc. Men sammanfattningsvis handlar förvaltningens arbete om att få koll på de tekniska och praktiska förutsättningarna. De har också nära dialog med Fritidsförvaltningen inom ramen för det pågående arbetet. Status just nu är att man avvaktar den nya skolsäkerhetslagen så förutsättningarna är tydliga kring vilka som kommer få ha tillgång till skolan dagtid (träder i kraft 1 juli).

	Om det finns synpunkter kring vissa lokaler, skicka era inspel till Linn så skickar hon det vidare till Christina och Karin. Finns också en felanmälan-funktion som är bäst att använda vid felanmälan: Felanmälan - Umeå kommun <i>Inspel: Fritidsgårdarna; i stan kostar det ingenting, i byarna ska man betala.</i> <i>Svar: Tekniska nämnden ansvarar för kommunala behov, det är varje verksamhet som vänder sig till oss med behoven. Vill man t ex att det ska kunna använda lokalerna som fritidsgård så vänder man sig till Fritidsnämnden. Lokaler som allmänheten önskar kunna förhyra görs också via föreningsbyrå.</i>
Information om investeringar på landsbygden, genomförda och planerade (Karin Isaksson, Christina Bernhardsson)	Karin visar en presentation (se bifogad presentation) och berättar om genomförda och planerade investeringar på landsbygderna. Generellt berättar Karin antalet barn som föds minskar, vilket påverkar kommunens planering för både förskola och skola. I vissa områden finns gott om platser, på vissa platser är det brist på platser. <i>Inspel: Upplever ett problem med att det tar lång tid från att en brist upptäckts tills något är på plats. Kan ni inte ta fram detaljplan innan det finns ett investeringsbeslut, blir långa ledtider.</i> Görs detaljerade prognoser kring bebyggelse. Svårt med generationsskiften, in- och utflyttning. Från att ett behov identifieras så lämnar vi parallellt med investeringsprocessen ett uppdrag till Mex att utreda förutsättningarna. Sörmjöle som exempel, verkar inte gå att bygga på skoltomten och finns ingen tomt idag. Då måste vi köpa en tomt, sedan få med oss investeringsprocessen. Sen ska tomten detaljplanläggas. Om allt går jättebra tar det två år. Från investeringsbeslut till klart 3–5 år. <i>Inspel: imponerande många projekt, glädjande. Samtidigt bevis på att planarbetet har släpat efter gällande investeringar på landsbygderna.</i> <i>Inspel: hur använder man lokalbefolkningen när man söker mark/hitta lösningar? Används det?</i> Svar: MEX har personer som bara jobbar med att köpa in mark, de har ett brett kontaktnät. <i>Inspel: företräder lantbruket. Vara medveten om att det är svårt att bedriva jordbruk i ett bostadsområde. Körs traktorer på kvällar och nätter, gödsling osv. Fartguppen på asfaltsvägarna, svårt med traktor.</i>

	Svar: Därför viktigt med grundliga undersökningar, att utreda vart det är lämpligt och inte. <i>Inspel: landsbygderna i Umeå har nära gränser till andra kommuner. Kommungränserna finns inte hos de som bor i byarna. När vi nu står inför vikande barnkullar, så kan det vara föräldrar i Överrödå i Vindeln som vill ha sina barn i Rödåsel. Samma problem i Överboda och Brån. Här måste vi jobba tillsammans över kommunerna, så vi optimerar det. En fråga som är större än en enskild nämnd. Men ska Umeåregionen utvecklas så behövs detta.</i>
Återkoppling vägbelysning, förutsättningar och kostnader (Karin Isaksson, Christian Bernhardsson)	Karin visar en presentation (se bifogad presentation). Karin berättar att våra belysningsanläggningar på landsbygderna har stora underhållsbehov. De är att de oftast är av äldre standard från 50/60-talet. Det är också ofta trästolpar och luftledningar som kräver mer underhåll samt långa avstånd mellan stolparna vilket påverkar trafiksäkerheten. Dessutom gör en del belysningspunkter inte samma nytta idag som när de byggdes. En annan utmaning är den juridiska frågan kopplad till huvudmannaskapet för väghållning, där principen bygger på att det är vägägaren som ska äga belysningen. Trots detta fattades ett GD-beslut av Trafikverket som innebär att Trafikverket inte kommer ta över den kommunala vägbelysningen längst statlig väg fram till 2029. Det innebär att Umeå Kommun kommer ha fortsatt huvudmannaskap för belysningsanläggningar längst statliga vägar fram till 2029. Till saken hör att kommunerna inte får göra förbättringar på vägbelysningsanläggningar med mindre än att anläggningen byggs om till nybyggnadstandard. Endast lampbyten tillåts. Detta ledde fram till att Umeå kommun gjorde en utredning i syfte att kartlägga vad som ska prioriteras och vad som ska behållas, varav det framgick att hälften av belysningen är placerad på ställen där den samlade bebyggelsen är begränsad. Därefter tog Umeå kommun fram kriterier för belysning på landsbygderna som utgår från VTI:s kriterier men där Umeå kommun gjort det lokala tillägget och lagt till småort fram till 2029. Småorter förutsätter att det bor minst 50 invånare där och att det finns en genomfartsväg. Det innebär att fram till 2029 kommer Umeå kommun fortsätta förvalta belysningsanläggningarna längst sträckor där kommunen är ägare av belysningen på Trafikverkets vägar. För enskilda vägar rustas den belysningen som ska vara kvar succesivt och anläggningar som inte uppfyller kriterierna erbjuds överlämnas till väghållare/vägföreningen.

	Längst kommunala stolpar på statliga vägar är det 1792 av 3500 stolpar som inte lever upp till kriterierna. För kommunala stolpar på enskilda vägar är det 1933 av 4300 stolpar som inte lever upp till kriterierna. Gällande underhållsplanen för 2025 gällande kostnaden för gatubelysning och drift så innebär Trafikverkets nya krav att trästolpar kommer att behöva bytas mot krocksäker stolpe längst statliga vägar vilket kommer kosta 10 gånger mer. Det handlar om ca 40 000 kr per stolpe på statliga vägar vilket motsvarar ca 180 mkr totalt. Kostnaderna för utbyte längst enskilda vägar är lägre eftersom där behöver man inte förhålla sig till Trafikverkets krav. Handlar om ca 20 000 kr per stolpe och ca 30 mkr totalt. Karin berättar också att under 2025 ska 200 trästolpar besiktas. Här beräknas reinvesteringen som ska genomföras kosta 1,5 mkr, vilket kommer samförläggas med Umeå Energi i samband med att Umeå Energi lägger markförlägger sitt luftledningsnät. På så vis får man ut mycket mer för pengarna. En annan sak att ta hänsyn till är att det kommer bli försäljningsstopp av ljuskällor 2027 i och med de nya EU-direktiven kring vilka lysrör som får användas. Det innebär att lampbyten till metallhalogen kommer prioriteras. Tekniska Förvaltningen har äskat medel för att klara av det här och den nya belysningen kommer vara mer energieffektiv och ha längre livslängd. Inspel: bra att separera frågan gällande statliga och enskilda vägar. De nya kriterierna innebär att i princip all belysning på enskilda vägar försvinner, det är inte bra. Kanske där det behövs som mest. Svar: varför vi tog fram kriterierna var inte för att lägga ned belysning på landsbygderna. Men vi måste ha något att förhålla oss till för ett långsiktigt och strukturerat arbete. För att ta hänsyn till sociala perspektiv och trygghet och mildra effekten på landsbygderna har vi i Umeå kommun kompletterat med "småorter", detta utöver VTIs kriterier. <i>Inspel: analysen tar inte hänsyn till trygghet och sociala perspektiv. I veckan en enkät från VTI på uppdrag av TRV; hur ser du på tryggheten på gemensamma gång- och cykelbanor på landsbygderna? Om det är lyse eller inte lyse, känner du trygghet, hur upplever du det där... Jag skulle vilja att UK också tittar på trygghet och trivsel. Vågar jag gå en promenad om det är kolsvart eller inte? OM belysningarna håller i 50 år, så är det inte mkt pengar som behövs för att skapa trygghet i byarna.</i>
--	---

	<i>Om vi fick börja från noll så vore det bra om väghållaren är belysningsansvarig, men så är det inte nu. Det principiella: väljer man att släcka ned belysning så är det en form av avveckling, sänder ut ett signalvärde. Det andra är att om väghållaren ska hålla belysning, så har vi också problem här inne i stan där vi har en delenskilda vägar med kommunal belysning. Om vi ska tillämpa väghållaransvar så måste det gälla hela kommunen.</i>
Landsbyggsdagen 8 oktober 2025	Punkten ströks från agendan och förslag på program skickas ut till ledamöterna via mejl efter att programgruppen haft möte.
Övrigt	Inga övriga frågor.

Noterat av:

Jennie Bergvall Kalén, Linn Alexandersson

Webbsida: www.umea.se/lbr